

Dažādās profesionālās vidēs praktizējošo supervizoru vērtības

Sandra Hartmane, Kristīne Mārtinsone, Jeļena Ļevina

Rīgas Stradiņa universitāte, Veselības psiholoģijas un pedagoģijas katedra, Latvija

Ievads. Pētījums veikts ar valsts pētījumu programmas EKOSOC-LV atbalstu, turpinot pilotpētījuma ietvaros uzsāktu Latvijā praktizējošo supervizoru vērtību izpēti (Mārtinsone u. c., 2015). Pētījuma aktualitāte saistīta ar supervīzijas kā Latvijā samērā jaunas un maz pētītas, bet jau pieprasītas profesijas vienotu izglītības un darbības regulējuma vadlīniju izstrādei. Pētījuma teorētiskais pamatojums balstīts Šprangera (*Spranger*, 1928), Olporta un Vernona (*Allport, Vernon*, 1931), Rokiča (*Rokeach*, 1973), Švarca (*Schwarz*, 1992, 2009) vērtību teorijās un Fantalovas (*Фанталова*, 1996, 2013) vērtību konfliktu koncepcijā.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Noskaidrot Latvijā praktizējošo supervizoru personiskās, terminālās un instrumentālās vērtības, šo vērtību prioritātes, iespējamās vērtību konfliktus un to saistību ar supervīzijas profesionālās darbības vidi, supervīzijas profesijas tālākai attīstībai un normatīvā regulējuma pilnveidei. Pētījuma izlasi veido 67 Latvijā dažādās profesionālajās vidēs praktizējoši supervizori, vecumā no 25 līdz 70 gadiem. Datu ievākšanai pielietota strukturēta trīsdaļīga "Vērtību izpētes aptauja" (Mārtinsone u. c., 2015), kas tika ievietota aizpildīšanai interneta vietnē www.dati.lv

Rezultāti. Iegūti kvantitatīvi dati par Latvijā praktizējošu supervizoru personiskajām vērtībām (12 mainīgie), to nozīmīgumu un sasniedzamību, terminālajām un instrumentālajām vērtībām (katrā 18 mainīgie) un to nozīmīgumu, vērtību konfliktiem un to statistiski nozīmīgām atšķirībām atkarībā no supervīzijas profesionālās vides (7 mainīgie). Pētījuma rezultāti: 1) atklāj "attiecības ar cilvēkiem" un "palīdzības, atbalsta sniegšanu citiem cilvēkiem" kā supervīzijas nozīmīgākās un sasniedzamākās personiskās vērtības, "veselību", "interesantu darbu" un "laimīgu ģimenes dzīvi" kā nozīmīgākās terminālās vērtības un "uzskatu plašumu", "dzīvesprieku, humora izjūtu" un "godīgumu" kā nozīmīgākās instrumentālās vērtības; 2) parāda virkni statistiski nozīmīgas atšķirības personisko vērtību nozīmīgumā un sasniedzamībā gan visā izlasē, piemēram, "finanšu stabilitātes, materiāli nodrošinātas dzīves" ($M1 - M2 = 1,03$ ($t(66) = 9,89$, $p < 0,01$)) vērtībai, gan dažādās profesionālās vidēs praktizējošo grupās, piemēram, "varas" vērtības nozīmīguma atšķirības ($F(5, 61) = 2,29$, $p < 0,05$) starp uzņēmējdarbības un psihoterapijas vidēs praktizējošiem supervizoriem, un 3) parāda statistiski nozīmīgas atšķirības terminālo un instrumentālo vērtību nozīmīgumā dažādās profesionālās vidēs praktizējošo supervīzoru grupās, piemēram, terminālai vērtībai "mīlestība" ($F(5, 61) = 2,41$, $p < 0,05$) starp mākslas terapijas un izglītības vidēs praktizējošiem, un instrumentālai vērtībai "stipra griba" ($F(5, 61) = 3,02$, $p < 0,05$) starp sociālā darba un psihoterapijas vidēs praktizējošiem supervizoriem.

Secinājumi. Pētījuma rezultāti: 1) ļauj aizsākt Latvijā praktizējošo supervīzoru vērtību raksturojumu, izdarot secinājumus par viņu vērtību prioritātēm, vērtību sistēmām un vērtību konfliktiem; 2) apstiprina pilotpētījuma (Mārtinsone u. c., 2015) rezultātus par vērtību konfliktiem: attiecības ar cilvēkiem; finanšu stabilitāte, materiāli nodrošināta dzīve; izzināšana, patiesības atklāšana; jaunrade un radošums; pašizziņa; vara; 3) ļauj uzsākt dažādās profesionālajās vidēs praktizējošo supervīzoru klasifikāciju pēc vadošajām vērtībām, piemēram, ekonomiskajam vērtīborientācijas tipam atbilst uzņēmējdarbības vidē praktizējošie, bet sociālajam – sociālā darba, izglītības un veselības aprūpes profesionālajās vidēs praktizējošie supervizori; 4) ir nozīmīgi supervīzijas profesijas attīstībai, supervīzoru izglītības programmu izstrādei un profesionālās darbības normatīvā regulējuma pilnveidei, un var kalpot par pamatu turpmākiem supervīzoru personīgo un profesionālo vērtību un to konfliktu pētījumiem.



Pētījums izstrādāts Valsts pētījumu programmas 5.2. "Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme, pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai" (EKOSOC-LV) ietvaros.